

**108 Gevoegde zaken T-60/06
RENV II en T-62/06 RENV II,
Italiaanse Republiek en
Eurallumina SpA/Commissie**

Arrest van 22 april 2016 (Eerste kamer – uitgebreid)

Staatssteun – Richtlijn 92/81/EEG – Accijns op minerale oliën – Minerale oliën die als brandstof worden gebruikt bij de productie van aluminiumoxide – Accijnsvrijstelling – Selectiviteit van de maatregel – Steunmaatregelen die als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden beschouwd – Communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu – Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen van 1998 – Gewettigd vertrouwen – Rechtszekerheid – Beginsel lex specialis derogat generali – Vermoeden van rechtmatigheid en beginsel van nuttig effect van de handelingen van de instellingen – Beginsel van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht

Deze zaak betreft de accijnsvrijstellingen die door Frankrijk, Ierland en Italië werden verleend voor minerale oliën bij de productie van aluminiumoxide (hierna: litigieuze vrijstellingen). De Raad heeft deze vrijstellingen bij beschikking goedgekeurd, onder meer bij Beschikking 2001/224/EG. De goedkeuringsbeschikkingen vinden hun grondslag in artikel 8 lid 4 Richtlijn 92/81/EEG betreffende de harmonisatie van de structuur van de accijns op minerale oliën. Deze richtlijn is later ingetrokken en vervangen door Richtlijn 2003/96/EG.

In 2001 heeft de Commissie de staatssteunprocedure van artikel 88 lid 2 EG geopend met betrekking tot de litigieuze vrijstellingen (hierna: formele onderzoeksprocedure). Dit heeft geleid tot de ‘aluminiumoxide I-beschikking’. Bij deze beschikking werden de accijnsvrijstellingen die Frankrijk, Ierland en Italië verleenden als staatssteun aangemerkt en werden deze drie lidstaten gelast alle maatregelen te nemen die noodzakelijk waren om deze staatssteun van de begunstigten terug te vorderen. Frankrijk, Ierland en – in onderhavige zaken – Italië en de Italiaanse aluminiumoxideproducent Eurallumina zijn in beroep gegaan tegen de aluminiumoxide I-beschikking. Dit heeft geleid tot een arrest van het Gerecht, een arrest van het Hof van Justitie waarbij de zaak is terugverwezen naar het Gerecht, en vervolgens weer een arrest van het Gerecht. Bij dit laatste arrest is de aluminiumoxide I-beschikking

nietig verklaard. Bij arrest van 10 december 2013, *Commissie/Ierland e.a.* (C-272/12 P), heeft het Hof van Justitie dit arrest van het Gerecht evenwel vernietigd, en de aluminiumoxide I-zaken voor de tweede keer naar het Gerecht terugverwezen.

In de onderhavige zaak betoogt Eurallumina dat de Commissie in de aluminiumoxide I-beschikking het rechtszekerheidsbeginsel, het vermoeden van geldigheid en het beginsel van het nuttig effect van de handelingen van de instellingen heeft geschonden door te oordelen dat de litigieuze vrijstelling onrechtmatige staatssteun vormde. Het Gerecht overweegt dat deze grief in wezen de vraag betreft of de aluminiumoxide I-beschikking rechtsgevolgen sorteert die in strijd zijn met die van Beschikking 2001/224/EG en van artikel 18 Richtlijn 2003/96/EG, waarbij aan de Italiaanse Republiek uitdrukkelijk toestemming zou zijn verleend om de litigieuze vrijstelling toe te passen tot en met 31 december 2006. Het Gerecht overweegt dat het betoog dat ten grondslag ligt aan deze grief, rechtstreeks wordt weerlegd door het arrest *Commissie/Ierland e.a.* (C-272/12 P). In r.o. 45-48 van dat arrest heeft het Hof van Justitie immers een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de respectieve bevoegdheden van de Raad en de Commissie op het gebied van de harmonisatie van de wetgevingen betreffende accijns enerzijds en op het gebied van steunmaatregelen van de staten anderzijds. In r.o. 49 van dat arrest heeft het Hof van Justitie daaruit afgeleid dat een beschikking van de Raad waarbij een lidstaat overeenkomstig artikel 8 lid 4 Richtlijn 92/81/EEG de toestemming krijgt om een accijnsvrijstelling in te voeren, de Commissie dus niet kon beletten de haar door het EG-Verdrag toebedeelde bevoegdheden uit te oefenen. De beschikking stond er bijgevolg evenmin aan in de weg de in artikel 88 EG bedoelde formele onderzoeksprocedure in te leiden teneinde te onderzoeken of die vrijstelling staatssteun vormde, en in voorkomend geval na afloop van deze procedure een beschikking zoals de aluminiumoxide I-beschikking te geven. Hieruit volgt dat de Commissie, door de formele onderzoeksprocedure van artikel 88 EG toe te passen om te onderzoeken of de litigieuze vrijstelling staatssteun vormde en door na afloop van die procedure de aluminiumoxide I-beschikking vast te stellen, geen inbreuk heeft gemaakt op de door de Raad vastgestelde handelingen die de Italiaanse Republiek uitdrukkelijk toestonden de litigieuze vrijstelling toe te passen tot en met 31 december 2006. Deze laatste toestemmingen konden immers

slechts rechtsgevolgen sorteren binnen de werkingssfeer van de regels inzake de harmonisatie van de wetgevingen betreffende accijns en lieten de gevolgen van een beschikking die de Commissie eventueel in de oefening van haar bevoegdheden op het gebied van steunmaatregelen van de staten kon nemen, zoals de aluminiumoxide I-beschikking, onverlet. Eurallumina kan in het onderhavige geval dus niet op goede gronden stellen dat de aluminiumoxide I-beschikking rechtsgevolgen sorteert die in strijd zijn met die van Beschikking 2001/224/EG en van artikel 18 Richtlijn 2003/96/EG. Het middel wordt daarom afgewezen.

In een van de andere middelen komen verzoeksters op tegen de terugvordering van de litigieuze steun. Eurallumina betoogt dat de Commissie in de aluminiumoxide I-beschikking het beginsel van eerbiediging van het gewettigd vertrouwen heeft geschonden door terugvordering van de litigieuze steun te gelasten. Eurallumina verwijst daarbij onder meer naar het feit dat de goedkeuringsbeschikkingen van de Raad en artikel 18 Richtlijn 2003/96/EG bij Eurallumina gewettigd vertrouwen in de regelmatigheid van de litigieuze vrijstelling zouden hebben doen ontstaan. Zij zouden in elk geval een onduidelijke situatie hebben gecreëerd die de Commissie vóór de vaststelling van de aluminiumoxide I-beschikking had moeten ophelderen. Het Gerecht overweegt echter dat de bekendmaking in het *Publicatieblad* (op 2 februari 2002) van het besluit waarbij de formele onderzoeksprocedure is geopend een einde heeft gemaakt aan het gewettigd vertrouwen dat Eurallumina in de regelmatigheid van de litigieuze vrijstelling kon hebben. In de aluminiumoxide I-beschikking heeft de Commissie terecht rekening gehouden met de omstandigheid dat niet kon worden uitgesloten dat de begunstigten zich tot en met 2 februari 2002 – namelijk het tijdstip waarop haar besluiten om de formele onderzoeksprocedure te openen in het *Publicatieblad* waren bekendgemaakt – op het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen konden beroepen. De aluminiumoxide I-beschikking gelastte immers niet de terugvordering van de steun die vóór 3 februari 2002 verleend was. Aan de gegrondheid van die oplossing wordt niet afgedaan door de andere argumenten van verzoeksters.

Met betrekking tot het argument dat Eurallumina ontleent aan de vertraging waarmee de Commissie de aluminiumoxide I-beschikking heeft vastgesteld, roept het Gerecht in herinnering dat de vertraging waarmee de

Commissie steun onrechtmatig verklaart en bepaalt dat deze door een lidstaat ongedaan moet worden gemaakt en moet worden teruggevorderd, in bepaalde omstandigheden bij de begunstigden van die steun een gewettigd vertrouwen kan doen ontstaan, dat eraan in de weg staat dat de Commissie die lidstaat gelast die steun terug te vorderen. In casu stelt het Gerecht vast dat er meer dan 49 maanden zijn verstreken tussen de opening van de formele onderzoeksprocedure en de vaststelling van de aluminiumoxide

I-beschikking. Het Gerecht overweegt dat de door de Commissie in dit verband aangevoerde omstandigheden een onderzoeksduur van 49 maanden niet kunnen rechtvaardigen en dat de duur van het onderzoek van de litigieuze steun in het onderhavige geval derhalve onredelijk is. Vervolgens overweegt het Gerecht evenwel dat deze vertraging niet volstaat voor de vaststelling van het bestaan van uitzonderlijke omstandigheden die bij Eurallumina opnieuw gewettigd vertrouwen in de regelmatigheid van de litigieuze steun

ten aanzien van de regels inzake steunmaatregelen van de staten konden doen ontstaan. Hieruit volgt dat in het onderhavige geval de schending van het beginsel van inachtneming van een redelijke termijn voor de vaststelling van de aluminiumoxide I-beschikking op zichzelf niet eraan in de weg stond dat de Commissie in die beschikking terugvordering van de litigieuze steun gelast. Het middel wordt daarom afgewezen. De overige middelen worden eveneens afgewezen en het Gerecht verwerpt de beroepen.